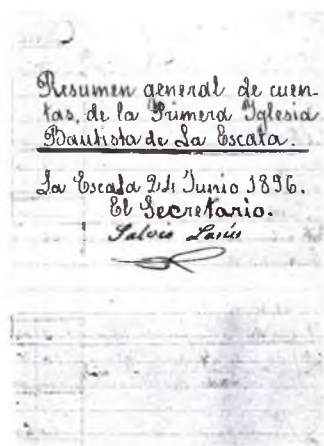

Als primers escalencs batejats se'ls unirien, durant el trànsit entre el segle XIX i el XX, nous convertits com Serafina Lassús Poch (1864), Caterina Ballester Gelada (1872), Lola Juli Ximinis Santpere (1870). Josepa Colomeda Flaqué (1873)... i nous simpatitzants com Pilar Moner i el matrimoni format per Jaume Sastre Colomeda (1869) i Rita Daunis Llanta (1870) (besavis de qui això escriu), etc. Jaume Sastre amenitzava els cants litúrgics amb interpretacions de sols acompanyat d'algun instrument que deleitaven la concurrència; els cants ajudaven a crear un bon clima col·lectiu de pregària i lloança.

Serafina Lassús Poch (1864), filla de Pere Lassús Callol i Margarida Poch Lleonart, s'havia casat civilment el 8/7/1887 amb Pere Pons Bofill (vidu de Màxima Coderch), essent jutge municipal l'hisendat Francisco Mas Donjó. Acabada la Guerra Civil, amb la victòria franquista, aquesta parella va ser obligada, segons consta amb efecte retardat al primer llibre de matrimonis del Registre Civil (el 1892 es van perdre alguns llibres en un incendi)⁶⁶, a casar-se per la llavors omnipresent església Catòlica.

Portada del quadern on anotava els moviments comptables el secretari Salvi Lassús. / Col·lecció: Magda Fortuny-Joan Lassús.

Salvi Lassús també era el secretari-tresorer de la comunitat segons consta en un quadern comptable que abasta des de juny de 1896 fins a novembre de 1897. En aquest "Resumen general de cuentas de la Primera Iglesia Bautista de La Escala" s'hi registren les entrades i sortides sense especificar les partides. Només es detallen les despeses corresponents als aniversaris de l'Església celebrats el 1896 (6,35 ptes.) i el 1897 (7,13 ptes.), una sortida de 10,85 ptes. "para socorrer al hermano Domingo de Gualta" el juliol de 1897 i la compra de petroli aquell desembre per l'import de 12,80 ptes.

Aquest donatiu de 10,85 ptes. va anar destinat a cobrir les despeses de l'enterrament civil de Domènec Font. Durant la cerimònia oficiada per Bardolet, el capellà de Gualta va exclamar: "Bé que les paraules són bones, però el cadàver ja fa pudor i és urgent acabar la peroració"⁶⁷. Consta també al quadern el lliurement a Francesc Quintana el febrer de 1897 de la gens despreciable quantitat de 100 ptes. sense especificar el motiu.

CRISI I DESORIENTACIÓ

A l'Armentera, el 20 de febrer de 1896, deu anys després de la seva implantació, s'havia organitzat una sessió de propaganda baptista a la sala de ball de la població després d'haver-la anunciat públicament. El rector catòlic, indignat, va manifestar: "Després dels actes d'aquesta mena, en una comarca com és l'Empordà on hi tant indiferentisme, com en quedarà de mal parada la Nostra Fe". Seguidament, va tenir lloc un acte de desgreu de la parròquia catòlica⁶⁸. Tot allò alié al catolicisme era ràpidament demonitzat. L'Escala havia estat un any abans, el 1895, pionera a l'Empordà de l'enllumenat elèctric; el 1896 s'estrenava el tram de carretera d'accés nord a l'Escala conegut com l'Oberta.

"(...) Al carrer Major d'Ullà, els protestants havien llogat el 1897 una casa on hi celebraven reunions de propaganda. Hi acudia el Pastor de l'Escala i s'havia aconseguit la conversió d'unes quantes persones de la població"⁶⁹. Enlloc consta però de ben segur el pastor Bardolet hi devia anar acompanyat de la filla de Pals i escalenca d'adopció Teresa Albertí. El 1901 eren tretze els pobles empordanesos amb comunitats baptistes⁷⁰.

Gabriel Anglada, llavors resident a l'Escala i pastor de la comunitat local en substituir Bardolet, va ser arrestat el febrer de 1898 per una suposada venda clandestina de publicacions mentre desenvolupava la funció de colportor recorrent el Maresme en companyia de Bardolet. A la presó de Mataró, incomunicat, va emmalaltir greument de dengue. Una setmana després, Anglada tornava cap a casa amb el tren correu amb Bardolet amb l'obligació de presentar-se al jutjat de l'Escala. Bardolet va baixar a Flaçà per anar a Palafrugell i Anglada ho féu a Sant Jordi Desvalls on va agafar una tartana que el va portar a l'Escala on l'esperaven família i amics⁷¹.

Lund va haver de deixar Espanya a causa de la guerra entre Espanya i Anglaterra de 1898 i es traslladà a les Filipines. El 18 de gener de 1933 moria a San Diego (Califòrnia) d'un atac de cor fulminant quan tornava del banc on acabava d'enviar diners per a l'obra baptista a Espanya. Hughey diria de Lund: "De no haber sido por Enrique Lund, posiblemente los bautistas habrían desaparecido de España después de la retirada de Knapp"⁷².

El 1904, atesa la perspectiva de construcció de nínxols, fou concedit al baptista Francesc Quintana Casademont, fill de Gregori i Caterina, el permís de construir un nínxol al cementiri neutre "per tenir-hi allí inhumat el cadàver de la seva mare"⁷³. La marxa de Lund el 1900 a les Filipines i d'Anglada el 1905 a Barcelona significà un dur revés per a aquestes comunitats⁷⁴. Aquest any 1905 sortia per "entregues" a la revista barcelonina *Juventut* la novel·la *Solitud* de Víctor Català; el 1906 feia la seva aparició pública la cobla La Principal de l'Escala.

La segona fornada protestant no havia sabut tocar les classes més cultes i riques de la societat, per la qual cosa el seu radi d'influència i la seva credibilitat foren molt dèbils. Les masses del poble continuaven inclinant-se per l'Església Catòlica. El catolicisme era la religió